

Kapkodások a budapesti uccák elnevezései körül

A Közmunkák Tanácsának titkos uccanév-gyártó műhelye sűrű sorozatokban szállítja az új uccaneveket. A legujabbak, amelyekről most értesítette a fővárost, a következők: Fráter György tér, Fráter György ucca, Fráter György köz, Pálma ucca, Fáy köz, Napraforgó köz, Harangvirág ucca, Versegly Ferenc ucca és Sztregova ucca.

A Közmunkák Tanácsa amugy sem örül valami különösebb népszerűségnek, az a buzgó tevékenysége pedig, amelyet az uccák elkeresztelése körül kifejt, igazán nem alkalmas arra, hogy a tekintélyét öregbitse. Ime, az a néhány, fennebb felsorolt új uccanév. Nincs szükség rosszmájúságra, kákán sem kell csomót keresni, hogy iskolai dolgozatként bíráljuk el és aláhuzzuk azokat a súlyos hibákat, amelyeket a Tanács ezuttal is elkövetett.

Mindenesetre dicséretes törekvés, hogy gondolt Madách Imrere is. Már voltam bátor rámutatni arra, hogy az »Ember tragédiája« halhatatlan költőjének emlékét nem örökíti meg hozzá méltó ucca vagy tér. A mostani Madách ucca a Józsefvárosban erre a célra igazán nem alkalmas: tudvalevő, hogy cigányok lakják. Szívből szeretem a muzsikáló cigányokat, a magyar nótában megnyilvánuló magyar génusz utolérhetetlen s nemzeti szempontból megbecsülhetetlenül értékes istápolóit és vannak igazi nagyjai, hogy csak Biharit említem a régiek közül, akik már rég megérdemelték volna, hogy a nevük egy-egy szerényebb uccára, esetleg talán épp a Madách uccára kerüljön. Madách Imrének a főváros egyik legszebb utvonalt vagy terét kell szentelni. És ezt a kérdést a Madách szobor felállításával kapcsolatban kell okosan megoldani. De Sztregova ucca? És künn, a messze perifériákon, a Herminamező és Zugló tájékán? Ezzel az ötlettel akart a Közmunkák Tanácsa Madách Imre szellemének hódolni? És aztán miért Sztregova? Holott minden iskolai kézikönyvben az áll, hogy Madách Alsó-Sztregován született. Itt van a Madáchok ősi kuriája, itt alkotta meg és írta »Az ember tragédiáját« is. Van Alsó-Sztregova, van Felső-Sztregova, csak éppen Sztregova nincs...

Tovább: a kályhafűtő legényből kora legkiválóbb magyar diplomatájává emelkedett Martinuzzi Fráter Györgyről egyszerre teret, uccát és közt is nevez el. Ami Fráter György történeti egyéniségét és értékét illeti, nem lehet kifogásolni, hogy a neve uccanév-táblára kerüljön fel. De egyszerre háromra? Nem tudjuk, ki a Tanács történettudományi tanácsadója, mert Fráter György körül némi bizonytalanság észlelhető. Nemrégiben ugyanis egy kis teret már elnevezett — Martinuzzi térnek. Vagy Martinuzzi vagy Fráter, vagy Martinuzzi-Fráter; de úgy átsiklani a problémán, hogy a kecske is jóllakjon és a káposzta is megmaradjon és **egy embernek egy ucca helyett négyet adni, talán mégis csak a komolyság és a hozzáértés rovására esik.**

Ami egyébként a történeti ismeretekben való biztosságot illeti legutóbb az uccanevek kitalálásában és alkalmazásában: a Tanács elég gyakran rászorgál a komoly kritikára. Csak találomból jut eszembe az új nevek közül a **Bánát ucca.** A Kelenföldön kapta pár évvel ezelőtt egy addig névtelen utvonalt. Bánát sohasem volt, hanem volt **Bánság**, ennek is helyes neve: **Temesköz**, mint ahogy van Csallóköz, Bodrogek stb. A Bánát változatlan átvétele a XVIII. században Bécsben gyártott »**Temeser Banat**« német kifejezésnek. **Pesty Frigyes** a múlt század ötvenes éveiben az érvek halmazával alátámasztott tanulmányban kérte a Magyar Tudományos akadémiát, hogy a **Bánság** elnevezés

egyszermindenkorra száműzze a történelemből és a közhasználatból. A bánság a nemzeti gondolat megtagadását jelenti, a magyar alkotmány sutba dobását, az integer magyar föld megcsontítását, a bécsi kamarilla gonoszkodását az ezeréves Magyarország ellen: ennek akart a Közmunkák Tanácsa kifejezést adni a Bánát ucca névvel? Nem elég, hogy e gondolat egyik megtestesítőjének lovaszobra ott áll a magyar királyok palotája előtt? Akit ez a szobor ábrázol, Jenő herceg mondotta a Temesváron rekedt kurucokra:

— La canaglia pouve andare, duove vuole! A söpredék mehet, ahova akar!

De egyébre is kell, hogy emlékeztessen a sok Frater ucca. Csak pár héttel ezelőtt keltett nemcsak fővárosszerte, hanem országszerte megdöbbenést a Közmunka Tanácsnak egy hivatalos jellegű és teljes hitelű nyilatkozata, amelyben azt a tervét árulta el, hogy a Kossuth Lajos uccát vissza szándékozik keresztelni a régi nevére: a Hatvani uccára. Altlában restaurálni akarja a Belváros régi uccaneveit. Miután pedig Kossuth Lajosnak amugy is van tere, fölösleges, hogy uccája is legyen!

Mindenekelőtt itt meg kell állani egy szóra! Miért éppen a Hatvani uccát akarja restaurálni? Uccatörténeti adatok vannak arra, hogy a mai Kossuth Lajos ucca első neve **Szent Péter ucca** volt. A Hatvani ucca elnevezés csak 1700 táján került a névtáblára, sőt egy ideig **Egri** uccának is hívták, az 1848.-iki fellángolásban pedig a **Szabad sajtó ucca** nevet kapta, mert ebben az uccában volt az a nyomda (eméktábla is jelöli), amelyben Petőfi Sándor Talpra magyarját kiszedték. Ha már restaurálni akar a Közmunkák Tanácsa, akkor egy kicsit szét kellene nézni a régi uccák történelmi multjában is.

De miért éppen a Kossuth Lajos nevét sokallja? Amikor lépten-nyomon — épp akkor, amikor azt az elvet hangoztatja, hogy kerülni kell a nevek azonosságát — csak úgy ontja az azonos elnevezéseket. Nemcsak Fráter György az uccanév halmazoz. Az utóbbi pár évben a következő elnevezések kerültek ki a Tanács titkos műhelyéből: Beregszász ut, Beregszász tér, Beregszász köz, Breznó köz, Breznó lépcső, Breznó ut, Limanova köz, Limanova tér, Limanova ucca, Mályva köz, Mályva tér, Mályva ucca, Puskás Tivadar ucca, Puskás köz, Puskás udvar, Ujvidék köz, Ujvidék tér, Ujvidék ucca, Verecke köz, Verecke tér, Verecke ucca. Igen sokan jutottak ezenkívül két uccához is egyszerre. Így a Nemzeti Színház egykori híres művésze, Náday Ferenc is ebben a kitüntetésben részesült. Van Náday Ferenc ucca és van Náday köz (itt már Ferenc nélkül! Nagyszerű külön téma a keresztnév-bonyodalma is!).

Nagy tisztelője voltam fiatal koromban Náday Ferencnek. Nagyszerű, kiváló művész volt. Megérdemelt egy uccát. De Kossuth Lajos talán még Náday-nál is különb volt...

A **Pálma uccáról** és egyebekről máj d máskor.

Dr. Müller Menghért.